

Tisková zpráva, Brno, 26. července 2022

Archeologové našli unikátní sošku berana, je dokladem rituálních aktivit souvisejících s plodností

Odborníci z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU a studenti prvního ročníku oboru Archeologie objevili v uplynulých dnech na nalezišti v Těšeticích-Kyjovicích v okrese Znojmo jedinečnou hliněnou plastiku berana z neolitu a halštatský hrob ze starší doby železné plný keramiky, šperků a masité potraviny.

Archeologický výzkum domu prvních zemědělců v Těšeticích-Kyjovicích, kde studenti archeologie tradičně absolvují svoji první povinnou terénní praxi, přinesl překvapení a zajímavé nálezy. Hned druhý den práce na nalezišti byl ve znamení objevu neolitické keramické plastiky, hliněné sošky zvířete. Na základě detailů na hlavičce a stylizovaného znázornění pohlaví lze zvířátko označit za berana. Význam tohoto nálezu spočívá především v tom, že může jít o doklad aktivit spojených se symbolikou plodnosti.

Nález byl objeven během odkryvu obydlí a nacházel se v blízké stavební jámě, kterou nositelé kultury s lineární keramikou využívali k těžbě hlíny na stavbu domu. Sošku objevily dvě studentky – první je z brněnské Masarykovy univerzity a druhou je začínající archeoložka z Univerzity v Cardiffu, která se archeologického výzkumu také účastnila v rámci praxe. Druhové určení zvířátka provedla archeozoologka Miriam Nývltová Fišáková z Fyziologického ústavu Lékařské fakulty MU. „Sošky nebo plastiky se příliš často na nalezištích neobjevují, a když ano, jde o jedinečnou věc. Tato nalezená plastika berana je unikátní navíc tím, že je záměrně poškozená“, přibližuje vedoucí výzkumu a odborný asistent Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU Peter Tóth.

Lidé často modelovali z hlíny zvířata, která žila v jejich bezprostřední blízkosti a se kterými běžně přicházeli do styku. Těšetická figurka berana má zřejmě úmyslně odlomené rohy, končetiny a deformovaná varlata a může tak představovat doklad rituálu, během kterého byla plastika zničena. „Vzhledem k tomu, že živá zvířata měla v tehdejší společnosti vysokou hodnotu, záměrné zničení plastiky mohlo symbolizovat jeho usmrcení v rámci vykonávání rituálu. Kromě posvátného účelu mohla figurka sloužit také na každodenní použití, například jako dětská hračka,“ vysvětluje Tóth s tím, že svatyně či chrámy, kde se mohly rituální aktivity odehrávat, z prostředí střední Evropy archeologové dosud neznají, poměrně běžné jsou ale v jihovýchodní Evropě a na Předním východě. Kultovní aktivity se tak mohly realizovat v zázemí osad v blízkosti domů ve speciálně vyčleněných areálech.

Poslední týden práce na nalezišti pak archeologové objevili další zajímavost. Halštatský hrob z doby železné, ve kterém měl zemřelý s sebou na své poslední cestě poměrně bohatou keramickou výbavu, bronzové šperky, železný nůž a masitou potravu.

V laboratořích na Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU budou nyní odborníci jednotlivé nálezy – jak plastiku berana, tak předměty z hrobu – zkoumat. „Předpokládáme, že laboratorní analýzy naše hypotézy jen zpřesní. Těšetice, kde výzkum probíhá již přes 50 let, tak i po několika letech potvrdily svůj polykulturní charakter,“ dodává Tóth. Dosavadní výzkum domů z období lineární keramiky (kolem 5200 př. n. l.) tak byl doplněn o hrob ze starší doby železné (cca 750-480 př. n. l.).

Radim Sajbot, Tiskový mluvčí Masarykovy univerzity

Rektorát, Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, M: +420 602 521 182, E: sajbot@rect.muni.cz, www.muni.cz

Archeologický výzkum v Těšeticích-Kyjovicích realizuje Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU ve spolupráci s výzkumným týmem 8068 TEMPS z Nanterre ve Francii. Studenti prvního ročníku oboru Archeologie zde tradičně absolvují svou první povinnou terénní praxi. V letošním roce se výzkumu navíc účastní také studenti z univerzity v Cardiffu.

Kontakt: Mgr. Peter Tóth, PhD., toth@phil.muni.cz, tel: 549 498 491, mob. 770 167 426